

MONITOR NALEVING ROOKVRIJE WERKPLEK 2010

1. Inleiding

Per 1 januari 2004 is de regelgeving met betrekking tot de rookvrije werkplek (Tabakswet) in werking getreden. Werkgevers zijn vanaf dat moment verplicht er voor te zorgen dat hun werknemers kunnen werken zonder te worden blootgesteld aan tabaksrook.

In het najaar van 2004 is de nieuwe Voedsel- en Warenautoriteit (nVWA) gestart met de tweejaarlijkse "Nalevingsmonitor rookvrije werkplek". Het doel is om ontwikkelingen in het naleefniveau en de naleefmotieven (betreffende de rookvrije werkplek) binnen verschillende bedrijfstakken vast te stellen. Deze worden bepaald aan de hand van telefonische enquêtes, uitgevoerd door een extern bureau. In het najaar van 2006, 2008 en 2010 heeft onderzoeks- en adviesbureau INTRAVAL de vervolgmetingen verricht.

In de monitor worden 13 bedrijfssectoren en drie bedrijfsgrootten onderscheiden, gebaseerd op de indeling van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Bij de bedrijfsgrootten gaat het om de volgende categorieën: 5-10 werknemers; 10-99 werknemers; en 100 of meer werknemers. Bedrijven met minder dan vijf werknemers zijn niet in de monitor opgenomen. Tevens dient te worden opgemerkt dat in 2004 en 2006 voor de horeca nog geen rookverbod gold voor de voor publiek bestemde ruimte(n). De vragen gesteld in 2004 en 2006 aan de respondenten in de horecabranche hebben alleen betrekking op het rookbeleid in de niet voor publiek bestemde ruimten, zoals keukens, magazijnen, kantoor en kleedruimte.

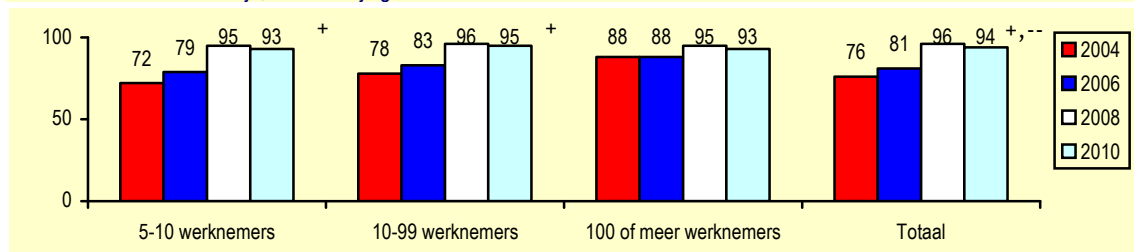
In deze factsheet worden de belangrijkste resultaten weergegeven van de Monitor Naleving rookvrije werkplek 2010. Daarnaast wordt primair een vergelijking gemaakt tussen de meting van 2010 (laatste meting) met de meting van 2004 (eerste meting) en met de meting van 2008 (één-na-laatste meting).

2. Naleefmotieven

De bedrijven is onder meer gevraagd aan te geven welke van de volgende omschrijvingen het beste de regels voor het roken weergeeft, zoals deze op dit moment in hun bedrijf gelden: geen rookbeperkingen; beperkt rookverbod; algemeen rookverbod met uitzonderingen; algemeen rookverbod met speciale rookruimten waar niet-rokers niet hoeven te komen; volledig rookverbod. Alleen de laatste twee regels voldoen aan de eisen uit de Tabakswet.

Het percentage bedrijven dat zegt regels te hebben opgesteld die conform de eisen zijn van de Tabakswet is met twee procent afgenomen ten opzichte van de vorige meting, maar is nog steeds erg hoog. In 2010 voldoet 94% aan de Tabakswet tegenover 96% in 2008 (figuur 1). Vergeleken met de meting in 2004 (76%) is er daarentegen sprake van een significante stijging. Deze toename is bij alle categorieën bedrijfsgroottes geconstateerd, alleen bij bedrijven met 100 of meer werknemers is het percentage niet significant gestegen (daar was het percentage al hoog).

Figuur 1 Percentage bedrijven dat aangeeft de regels voor de rookvrije werkplek te hebben ingesteld die conform de eisen van de Tabakswet zijn, naar bedrijfsgrootte

+ significante stijging tussen 2004 en 2010, $p < 0,05$; -- significante daling tussen 2008 en 2010, $p < 0,05$

De toename vergeleken met 2004, kan worden verklaard doordat meer bedrijven een volledig rookverbod hebben ingevoerd: 81% in 2010 versus 39% in 2004.

Vergelijking branches

Van de branches geven in 2010 alle instellingen binnen het openbaar bestuur (100%) en financiële instellingen (100%) aan het rookbeleid volgens de eisen uit de Tabakswet te hebben ingevoerd (tabel 1). Zij scoren daarmee significant hoger dan landbouw (86%). Openbaar bestuur en financiële instellingen verschillen niet significant met de overige branches. Vergeleken met 2008 is er sprake van een daling in het percentage bouwnijverheidsbedrijven en industriële bedrijven dat zegt te voldoen aan de eisen van de Tabakswet: respectievelijk 86% in 2010 tegenover 94% in 2008 en 92% in 2010 versus 96% in 2008. Tussen 2004 en 2010 is er sprake van een stijging bij alle branches met uitzondering van gezondheidszorg en industrie.

Tabel 1 Percentage bedrijven dat aangeeft de regels voor de rookvrije werkplek te hebben ingesteld die conform de eisen van de Tabakswet zijn, naar branche¹

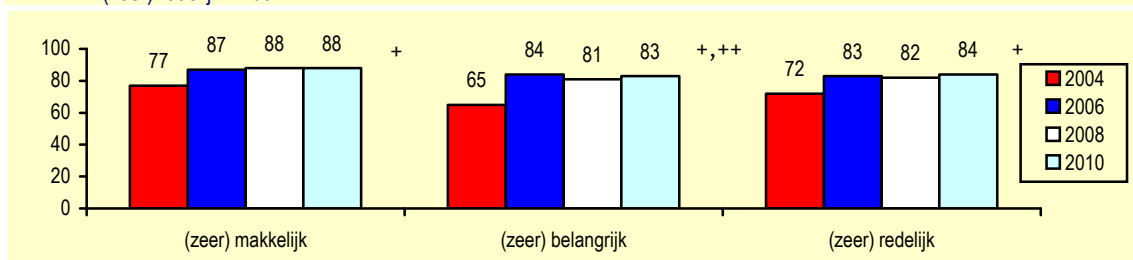
	Bou	Cul	Fin	Gez	Ind	Lan	Ond	Opb	Rep	Verh	Verv	Hor
2004	63	65	86	98	86	41	91	83	90	86	68	9
2006	65	79	88	94	76	63	94	97	83	88	82	45
2008	94	97	96	97	96	90	99	94	97	96	93	97
2010	86 ⁺⁻	97 ⁺	100 ⁺	95	92 ⁻	86 ⁺	99 ⁺	100 ⁺	94 ⁺	96 ⁺	90 ⁺	94 ⁺

⁺ significante stijging tussen 2004 en 2010, $p < 0,05$; ⁻ significante daling tussen 2008 en 2010, $p < 0,05$

Invoering en handhaving

In 2010 geeft 88% van de bedrijven aan de invoering en handhaving van het rookverbod (zeer) makkelijk te vinden, in 2008 lag dit percentage op hetzelfde niveau (figuur 2). Vergeleken met de meting in 2004 is er sprake van een significante toename: 88% in 2010 tegenover 77% in 2004. In 2010 vinden ten opzichte van 2008 en 2004 meer bedrijven de invoering en handhaving (zeer) belangrijk: 83% in 2010 tegenover 81% in 2008 en 65% in 2004.

Figuur 2 Percentage bedrijven dat de invoering en handhaving van de rookvrije werkplek (zeer) makkelijk, (zeer) belangrijk en (zeer) redelijk vindt

⁺ significante stijging tussen 2004 en 2010, $p < 0,05$; ⁺⁺ significante stijging tussen 2008 en 2010, $p < 0,05$

De bedrijven is eveneens gevraagd hoe redelijk het merendeel van het personeel de invoering en handhaving van het rookverbod volgens hen vindt. In 2010 denkt 84% van de bedrijven dat het merendeel van het personeel de invoering en handhaving van het rookverbod (zeer) redelijk vindt. In 2008 lag dit percentage met 82% op ongeveer hetzelfde niveau, terwijl dit in 2004 met 72% significant minder vaak werd aangegeven.

Vergelijking branches

Binnen elke branche geeft het merendeel aan de invoering en handhaving van het rookverbod (zeer) makkelijk te vinden (tabel 2). Het onderwijs scoort met 96% het hoogst, terwijl de horeca met 79% het laagst scoort. Er doen zich geen significante verschillen voor bij de branches ten opzichte van 2008. Bij bouwnijverheid, cultuur en recreatie, landbouw, reparatie consumentenartikelen, verhuur, zakelijke dienstverlening en horeca is er sprake van een significante stijging tussen 2004 en 2010.

Het percentage bedrijven dat de invoering en handhaving van de rookvrije werkplek (zeer) belangrijk vindt, loopt in 2010 uiteen van 74% van de horeca tot 96% van de gezondheids- en onderwijsinstellingen. Vergeleken met 2008 doen zich geen significante verschillen voor bij de branches. Bij bouwnijverheid, cultuur en recreatie, industrie, landbouw, reparatie consumentenartikelen, verhuur, zakelijke dienstverlening en horeca is het percentage ten opzichte van de meting in 2004 significant gestegen.

Bij cultuur en recreatie en verhuur, zakelijke dienstverlening is er tussen 2008 en 2010 sprake van een stijging in het percentage bedrijven dat de invoering en handhaving van de rookvrije werkplek (zeer) redelijk vindt. Vergeleken met 2004 is er ook sprake van een significante stijging bij de volgende branches: cultuur en recreatie, landbouw, vervoer,

¹ Bou=bouwnijverheid; Cul=cultuur, recreatie, overige dienstverlening; Fin=financiële instelling; Gez=gezondheids- en welzijnzorg; Ind=industrie; Lan=landbouw en visserij; Ond=onderwijs; Opb=openbaar bestuur; Rep=reparatie consumentenartikelen; Verh=verhuur, zakelijke dienstverlening; Verv= vervoer, opslag en communicatie; Hor= horeca.

opslag en communicatie en horeca. Instellingen binnen het openbaar bestuur scoren in 2010 met 96% het hoogst, zij verschilt hiermee significant met industrie (79%), landbouw (78%), bouwnijverheid (77%) en horeca (71%).

Tabel 2 Percentage bedrijven dat de invoering en handhaving van de rookvrije werkplek (zeer) makkelijk, (zeer) belangrijk en (zeer) redelijk vindt, naar branche

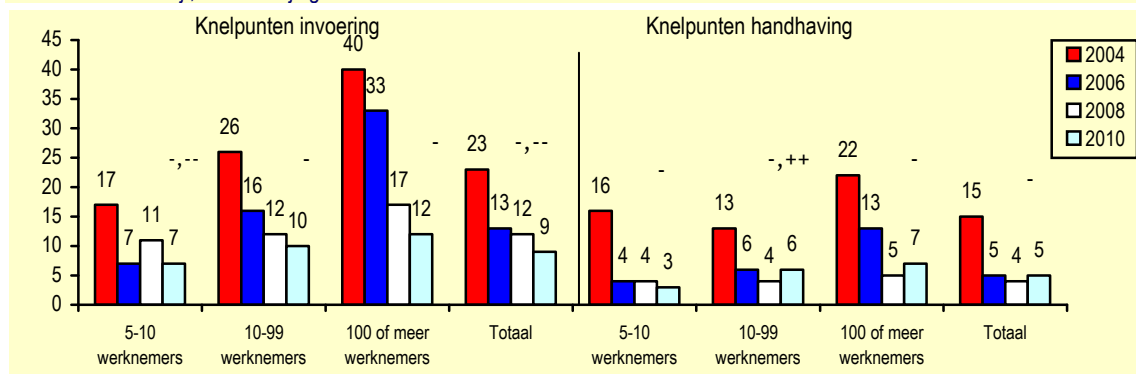
(zeer) makkelijk	Bou	Cul	Fin	Gez	Ind	Lan	Ond	Opb	Rep	Verh	Verv	Hor
2004	69	69	93	88	84	72	91	83	78	77	82	56
2006	79	85	95	88	86	78	93	89	88	92	86	74
2008	87	88	92	90	84	90	95	92	90	89	88	75
2010	87*	92*	94	93	81	94*	96	84	86*	92*	84	79*
(zeer) belangrijk												
2004	59	69	86	97	66	45	86	100	54	70	68	56
2006	75	85	86	94	78	67	94	86	83	88	74	74
2008	76	85	85	92	80	74	94	90	77	85	75	66
2010	81*	87*	92	96	82*	80*	96	92	79*	87*	77	74*
(zeer) redelijk												
2004	66	78	93	95	76	48	91	100	65	83	68	46
2006	71	82	91	89	81	70	94	94	83	86	73	71
2008	80	82	84	92	83	80	91	87	84	82	78	63
2010	78	91**	94	91	79	79*	95	96	80	89**	84*	71*

* significante stijging tussen 2004 en 2010, $p < 0,05$; ** significante stijging tussen 2008 en 2010, $p < 0,05$

Knelpunten invoering en handhaving

Bedrijven ervaren steeds minder knelpunten bij het invoeren en handhaven van het rookverbod. Zo geeft in 2010 9% aan knelpunten te hebben ondervonden bij de invoering van het rookverbod, terwijl in 2008 12% en in 2004 23% van de bedrijven dit aangaf (figuur 3). Bij alle drie categorieën bedrijfsgroottes is deze daling geconstateerd ten opzichte van 2004.

Figuur 3 Percentage bedrijven dat knelpunten heeft ondervonden tijdens de invoering en handhaving van het rookverbod binnen het bedrijf, naar bedrijfsgrootte

- significante daling tussen 2004 en 2010, $p < 0,05$; -- significante daling tussen 2008 en 2010, $p < 0,05$; ++ significante stijging tussen 2008 en 2010, $p < 0,05$

In 2010 geeft 5% van de bedrijven aan knelpunten te ervaren bij het handhaven van het rookverbod binnen hun bedrijf, in 2008 gaf ongeveer hetzelfde percentage (4%) dit aan (figuur 3). Alleen bij de middelgrote bedrijven is er vergeleken met 2008 sprake van een stijging in het percentage bedrijven dat knelpunten ervaart bij het handhaven (6% in 2010 versus 4% in 2008). Ten opzichte van de meting in 2004 is er sprake van een significante daling van het totale percentage bedrijven dat knelpunten in de handhaving ondervindt: 5% in 2010 tegenover 15% in 2004. Deze daling vergeleken met de meting in 2004 doet zich bij alle categorieën bedrijfsgroottes voor. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat men inmiddels is gewend aan het rookverbod en dat het niet echt een issue meer is. De bedrijven die hebben aangegeven knelpunten te ervaren is vervolgens gevraagd om welke knelpunten het gaat. Het blijkt in alle jaren met name te gaan om gebrek aan draagvlak onder personeelsleden (24% in 2010, 37% in 2008 en 29% in 2004) en gebrek aan draagvlak onder bezoekers c.q. cliënten (22% in 2010, 27% in 2008 en 13% in 2004).

Vergelijking branches

De horecagelegenheden (25%) en instellingen binnen het openbaar bestuur (20%) hebben in 2010 het vaakst knelpunten ervaren bij het invoeren van het rookverbod. Zij scoren daarmee hoger dan: industrie (12%); onderwijs (9%); cultuur en recreatie (9%); vervoer, opslag en communicatie (9%); reparatie consumentenartikelen (8%);

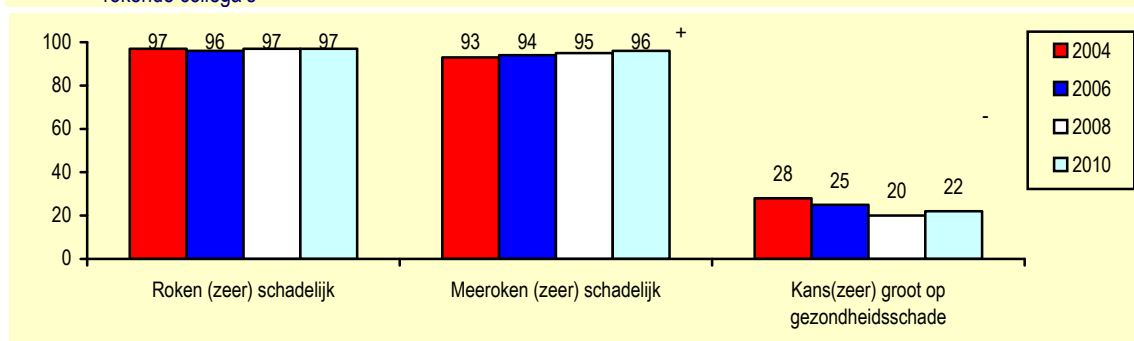
gezondheidszorg (7%); landbouw (7%); bouwnijverheid (6%); financiële instellingen (2%) en verhuur, zakelijke dienstverlening (1%). Het gaat hierbij met name om geen draagvlak bij het personeel (75% openbaar bestuur; 20% horeca). De horecagelegenheden noemen daarnaast geen draagvlak bij bezoekers (37%) als één van de knelpunten.

Het percentage van de branches dat knelpunten ervaart bij het handhaven van het rookverbod loopt uiteen van 0% van de financiële instellingen tot 17% van de bedrijven binnen de horeca. De horeca verschilt hiermee significant met vrijwel alle overige branches (met uitzondering van openbaar bestuur). Er dient hierbij wel te worden opgemerkt dat het rookverbod in de horeca per 1 juli 2008 is ingevoerd, terwijl dit bij de andere branches al sinds 2004 geldt.

3. Risicoperceptie en gezondheidsrisico's

In alle metingen is het overgrote deel van de bedrijven van mening dat roken (97% in 2010, 2008 en 2004) en meerroken (96% in 2010, 95% in 2008 en 93% in 2004) schadelijk is voor de gezondheid (figuur 4). Alleen het percentage bedrijven dat vindt dat meerroken (zeer) schadelijk is voor de gezondheid, is in 2010 significant toegenomen vergeleken met de meting in 2004. Het percentage dat bij een niet correct ingevoerd rookbeleid de kans (zeer) groot inschat dat eigen niet-rokende werknemers gezondheidsschade oplopen door het roken van collega's is in 2010 22%. Dit percentage is afgenomen vergeleken met 2004 (28%). Het lijkt er dus op dat bedrijven de gezondheidsrisico's lager inschatten wanneer het hun eigen werkomgeving betreft.

Figuur 4 Percentage bedrijven dat van mening is dat roken of meerroken (zeer) schadelijk is voor de gezondheid en het percentage bedrijven dat de kans (zeer) groot inschat dat niet rokende werknemers gezondheidsschade oplopen door rokende collega's

⁺ significante stijging tussen 2004 en 2010, $p < 0,05$; ⁻ significante daling tussen 2004 en 2010, $p < 0,05$

Vergelijking branches

Bij de vragen naar de schadelijkheid van roken en meerroken zijn de verschillen tussen de branches klein. De percentages van de bedrijven die van mening zijn dat roken (zeer) schadelijk is voor de gezondheid lopen uiteen van 95% van de landbouwbedrijven tot 99% van de instellingen binnen de zakelijke dienstverlening. De zakelijke dienstverlening verschilt daarnaast significant van: industrie (96%); reparatie consumentenartikelen (96%); horeca (96%); vervoer, opslag en communicatie (96%); en onderwijs (96%). Binnen de zakelijke dienstverlening en gezondheidszorg is het percentage dat denkt dat roken schadelijk is voor de gezondheid tussen 2008 en 2010 significant gestegen. Vergeleken met 2004 geldt deze stijging voor: industrie, reparatie van consumentenartikelen, horeca, zakelijke dienstverlening en cultuur en recreatie.

Het percentage van de verschillende branches dat denkt dat meerroken (zeer) schadelijk is voor de gezondheid loopt uiteen van 88% van instellingen binnen het openbaar bestuur tot 99% van instellingen binnen de gezondheidszorg. De gezondheidszorg verschilt ook significant met: reparatie consumentenartikelen (96%); vervoer, opslag en communicatie (95%) bouwnijverheid (94%); industrie (93%); horeca (92%). Bij de branche openbaar bestuur is er sprake van een stijging in het percentage tussen 2008 en 2010. Deze stijging geldt ten opzichte van 2004 voor de horeca en verhuur en zakelijke dienstverlening.

In 2010 geeft 34% van de instellingen binnen de gezondheidszorg aan dat zij de kans (zeer) groot schatten dat niet-rokende werknemers gezondheidsschade oplopen wanneer het rookverbod niet correct is ingevoerd of wordt gehandhaafd. De gezondheidszorg schat deze kans het hoogst in en verschilt daarmee significant van de volgende branches: cultuur en recreatie (23%); reparatie consumentenartikelen (21%); landbouw (19%); industrie (17%); vervoer, opslag en communicatie (14%); horeca (14%); en bouwnijverheid (13%). Bij de branches doen zich geen significante verschillen voor tussen 2008 en 2010. Ten opzichte van de meting in 2004 is er sprake van een daling bij de branche reparatie consumentenartikelen.